

K Dňom európskeho kultúrneho dedičstva

Medzi mnohými rozličnými sviatkami, pamätnými dňami či akciami druhej časti roka ma v kalendári upútalo aj pomerne nie dávno ustanovené (1991) celoeurópske podujatie Dni európskeho kultúrneho dedičstva, ktoré sa konajú v signatárskych štátoch Európskej kultúrnej konvencie pod záštitou

Rady Európy a Európskej komisie.

Pochopiteľne, pochytila ma zvedavosť a skúšala som nájsť definovaný obsah či náplň týchto dní. Dočítala som sa, že sa tradične uskutočňujú počas mesiaca septembra približne v päťdesiatich štátoch Európy. Ich cieľom je prostredníctvom množstva aktivít (výstav, prehliadok, seminárov, prednášok...) pripomínať širokej verejnosti význam a bohatstvo európskeho kultúrneho dedičstva.

Čo však autori projektu myslia pod európskym kultúrnym dedičstvom, to som sa nedočítala.

Zamyslela som sa teda a zopakovala si v myslí to, čo som dostala od histórie azda na to, aby som poznanie odovzdala: to, že Európu, jej ducha, dejiny a kultúru postupne formovala **grécka filozofia, rímske právo a židovsko-kresťanské hodnoty**, ktoré sú doteraz súčasťou našej kultúry, života i právnych noriem.

V našich krajinách sa okrem širokého spektra hmotných či hmatateľných prejavov kultúrneho vyspenia spoločnosti, pochopiteľne, priradujú ako dôkazy kultúrnej vyspelosti štátu aj medziľudské vzťahy. Aj v spektre vzťahu ľudí navzájom ide najmä o vzťahovanie sa k hendikepovaným ľuďom, o pozornosť a starostlivosť o veľmi či invalidne chorých až terminálne chorých pacientov, ako aj o tých, ktorí túto starostlivosť v rozličných profesiách poskytujú. A je samozrejmé, že v kultúrnom dedičstve spoločnosti ide aj o to, v akom systéme zdravotníckeho, sociálneho či dobrovoľníckeho štátom garantovaného zabezpečenia sa starostlivosť o slabších členov society vykonáva.

Väčšina ľudí u nás vie o charitatívnej práci kresťanských cirkví v súčasnosti. Menej sa však vie, aký jedinečný bol dôraz cirkvi na túto prácu počas celej jej dvetisícročnej histórie. Ľudia, ktorí sa v súčasnosti zaoberajú touto problematikou, musia pripustiť, že cirkevná zodpovednosť voči trpiacim, čo sa týka ducha aj rozsahu, bola v našom európskom (západnom) svete niečo nové a predstavovala dramatickú zmenu pohľadu na ľudský život v zmysle milosrdenstva v porovnaní so štandardom klasickej antiky starého Grécka a Ríma či starožidovského nahliadania na plnenie povinností a zákonov.

V učebniciach západnej civilizácie, z ktorých študujú študenti na stredných a vysokých školách, sú tieto informácie zriedkavé a neúplné. Aj keď to väčšina učebníc na našich vyšších školách nezdôrazňuje, zostáva faktom, že katolícka cirkev je nepopierateľným staviateľom západnej, teda európskej civilizácie. Nielenže sa usilovala zvrátiť morálne odpudzujúce aspekty antického sveta (infanticída či gladiátorské zápasy), ale po páde Ríma to bola práve ona, kto obnovil a rozvinul našu civilizáciu. Začala i pokračovala tak, že učila barbarov, nevedomých, nevzdelaných, nevidiacich hodnoty a pravidiel. Bolo to tak v sociálnych vzťahoch, prírodných zákonitostiach, vedeckých objavoch a prístupoch. Cirkev historicky či dedične učila človeka aj ľudí medzi sebou, societu aj v societe či vo vzťahu k nej – zodpovednosti.

Keď sa dnes však pozrieme na smerovanie globalistických odporúčaní, na možnosti len pu-dovo-zážitkových realizácií človeka (adrenalinové akcie, prejedanie sa, bulvár, sex, nakupovanie atď.), nezdá sa nám, že sa už globalizovaná civilizácia k barbarstvu v súčasnosti vlastne navracia?

Katolícka cirkev prežila vďaka úderov, ktoré si akosi neradi pripomínáme. Nedávno sa tlačou mihla drobná správa, že v Nitre sa odhaľovala pamätná tabuľa rádovým sestrám, ktoré pracovali zväčša ako zdravotné sestry v nemocniciach a ktorých činnosť bola paralyzovaná komunistickou mocou. Likvidácia ženských kláštorov dostala pomenovanie akcia „R“ (rehoľníčky). V ich prípade mal byť postup likvidácie miernejší ako tri roky predtým v akcii „K“ (kláštory), keď systém zlikvidoval všetky mužské rehole (akcia známa ako Barbarská noc). Pri akcii „R“ sa malo ísť cestou ich „dobrovoľného“ odsunu a len v prípade, že by sestry kládli odpor, sa mala využiť pomoc bezpečnostných orgánov.

Sama akcia „R“ sa začala 29. augusta 1950 o 8.00 hodine ráno. Počas jej realizácie sa však približne na 15 miestach na Slovensku zaznamenali väčšie zhluknutia občanov, ktorí nesúhlasili s likvidáciou rehoľných komunit. Na viacerých miestach ľudia obsadili kláštory a nedovolili rehoľníčky odvieť, pričom vznikli aj ostré konfrontácie a napadnutia prítomných funkcionárov štátnej správy. V týchto kláštoroch sa akcia zopakovala v noci s asistenciou príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti, Ľudových milícií a Štátnej bezpečnosti. V akcii „R“ bolo v dňoch 28. – 31.

Paliatívna medicína a liečba bolesti

Ročník 6, 2013, číslo 2, vychádza 2-krát ročne

Dátum vydania: september 2013

Vychádza v spolupráci s:

- Slovenskou spoločnosťou pre štúdium a liečbu bolesti (www.pain.sk)
- Českou spoločnosťou paliatívnej medicíny (www.paliativnimediceina.cz).

Redakčná rada:

prof. MUDr. Katarína Adamicová, PhD.,
doc. MUDr. Peter Beržinec, CSc.,
doc. PhDr. Patricia Dobříková, PhD. et PhD.
MUDr. Stanislav Fabuš,
MUDr. Darina Hasarová,
MUDr. Hedviga Jakubíková, PhD.
MUDr. Mária Jasenková,
MUDr. Ladislav Kabelka, Ph.D.,
MUDr. Peter Križan, CSc.,
MUDr. Kristína Križanová,
MUDr. Marta Kulichová, CSc.,
doc. MUDr. Igor Martuliak, PhD.,
Mgr. Jiří Prokop, Ph.D.,
MUDr. Olga Sadovská,
MUDr. Ondřej Sláma, Ph.D.,
Kjell Erik Strömskag, MD, PhD.
prof. MUDr. Jiří Vorlíček, CSc.

Odborní editori:

MUDr. Kristína Križanová
MUDr. Marta Kulichová, CSc.

Editorka rubriky Zo zahraničnej tlače:

MUDr. Hedviga Jakubíková, PhD.

Vydavateľ:

SOLEN, s. r. o., IČO 35865211

SOLEN
MEDICAL EDUCATION

Sídlo vydavateľa a adresa redakcie:

SOLEN, s. r. o., Lovinského 16, 811 04 Bratislava, www.solen.sk
tel.: 02/5465 1381, fax: 02/5465 1384, redakcia@solen.sk

Redaktorka:

Mgr. Miroslava Doubková,
02/5413 1381, 0911 900 599, doubkova@solen.sk

Grafická úprava a sadzba:

Ján Kopčok, kopcok@solen.sk

Obchodné oddelenie:

Ing. Monika Liedlová, 02/5413 1365, 0911 349 599
liedlova@solen.sk

Predplatné na rok 2013:

Cena predplatného za 2 čísla na rok 2013 je 6 €.

Časopis si môžete objednať na www.solen.sk,

e-mailom: predplatne@solen.sk,

faxom: 02/5465 1384

Všetky publikované články prechádzajú recenziou.

Registrácia MK SR pod číslom EV3582/09

ISSN 1337-6896 (tlačené vydanie)

ISSN 1339-4193 (online)

Časopis je indexovaný v Bibliographia Medica Slovaca (BMS).

Citácie sú spracované v CiBaMed.

Citačná skratka: Paliat. med. liec. boles.

Vydavateľstvo SOLEN, s.r.o., SR má na základe zakúpenej licencie výhradné právo na preberanie a publikáciu článkov z časopisov vydavateľstva SOLEN, s.r.o., ČR.

Akákoľvek časť obsahu alebo článku nesmie byť kopírovaná alebo inak rozmnožovaná s cieľom ďalšieho šírenia akýmkoľvek spôsobom a v akejkoľvek forme bez písomného súhlasu vydavateľstva SOLEN, s.r.o., ako vlastníka autorských práv.

Vydavateľ nenesie zodpovednosť za údaje a názory autorov jednotlivých článkov či inzerátov.

augusta 1950 sústredených 1 962 rehoľníčok a obsadených 137 objektov. Rehoľníčky boli zoskupené v 16 sústreďovacích kláštoroch. Ďalších viac ako 1 600 rehoľných sestier však ostalo pracovať v nemocniciach, pretože režim za ne nemohol nájsť adekvátnu náhradu.

Aj v Martine pôsobili sestry Rádu sv. Vincenta, a to od roku 1942. V Štátnej nemocnici (dnešná Univerzitná nemocnica v Martine) v roku 1949 ich bolo 114 a v roku 1952 ich pracovalo v nemocnici 118. Od prevzatia vlády komunistami sa štátna moc usilovala rozbiť jednotu sestier vincentiek rôznymi pokusmi. Cirkevný tajomník, riaditeľ nemocnice a zástupcovia KNV zo Žiliny najprv vyzývali rehoľníčky na presun na iné pôsobisko. Naliehali na zmenu zaradenia, kde sa prijatím platu mali stať štátnymi zamestnankyňami so všetkými následkami (napríklad ľubovoľné prekladanie na iné miesta). Vo volebnom roku 1954 začali politickí pracovníci agitáciu medzi rehoľníčkami o význame volieb. Cirkevný tajomník ju vyhodnotil tak, že najhoršia situácia je v okrese Martin, pretože rehoľníčky tvrdšie odmietajú voliť. ŠTB (Štátna bezpečnosť) sa znepokojovala, že voľby budú ignorovať aj rehoľné sestry v ďalších nemocniciach. Tieto a ďalšie manipulácie prebiehali v neprítomnosti predstavenej, ktorá už bola dlhšie internovaná v Močenku. Štátne úrady nútili sestry organizovať „politické desaťminútovky“, vytlačili ich z ubytovne, v ktorej bývali zamestnané sestry (Bulovský dom). Neskôr rozdelili rehoľný personál do štyroch kádrových skupín. V reakčnej skupine sa ocitlo 16 sestier a do štvrtej (najreakčnejšej) bolo zaradených 13 sestier. Na život a prácu vincentiek však tieto zásahy mali iba malý vplyv. Ako konštatoval cirkevný tajomník, rádové sestry v martinskej nemocnici boli jeden „ucelený reakčný kolektív“ a zostávajú „zarytými nepriateľmi ľudovodemokratického zriadenia“.

Tolko k nedávnej histórii. Čo sa dialo ďalších 40 rokov, tí starší z nás vedia... Kto však pozorne vníma súčasnosť, nemýli sa, že ostrakizácia ľudí s iným hodnotovým názorom sa dnes síce nerobí prostredníctvom internácie, ale existuje a pracuje oveľa sofistikovanejšími metódami.

Odsúvanie vzdelaných sestier zo sociálnych zariadení, kde im je znemožňované ošetriť pre opatrovateľské zamestnanie hoci dekubitis či podkožne pichnúť inzulín, ponižovanie všetkých pracovníkov v zdravotníctve nízkymi platmi, videnie hodnôt sveta (vrátane zdravia a ohrozenia života) iba cez financie, a to aj v oblastiach, v ktorých sa povolania týkajú tých najcítlivejších hodnôt človeka.

V súčasnosti už nie je „moderné“, aby štát preberal na seba zodpovednosť za úlohy kultúrneho dedičstva západného sveta. Zdajú sa dôležitejšie (veď sa to obci sústavne a vehementne mediálne ponúka) „hrátky“ s liekmi a finančné dohody s farmaceutickými firmami, prepúšťanie odborníkov z dôležitých profesií, neochota diskutovať, ignorovanie názorov, poznatkov a pripomienok k zlepšeniu systému zdravotníckej starostlivosti od zdravotníckych autorít, redukovanie tak personálu, ako aj finančného zabezpečenia zo štátneho rozpočtu.

V súčasnosti sa, napriek v societe dávno rozoznanej prvej hodnote v živote – zdravia, v štátnej politike hodí len alibisticky urážať a brať oponentovi dôstojnosť, potenciálne kriminalizovať zdravotníkov a veľa iných negatívnych komunikačných neduhov. To sú v dnešnej spoločnosti signály, ktoré svedčia nie iba o útoku na zdravotníctvo, ale na celý stáročia utváraný hodnotový systém na našom kontinente. Kde sa potom teda podelo aspoň dvetisícročné kultúrne dedičstvo v našej societe? A ak sa stráca, kto sa oň bude usilovať? Kto zaň bude bojovať?

Keď my, zdravotnícki pracovníci, budeme (verím, že v blízkej budúcnosti) bojovať za svoje neodňateľné práva, nech okrem čiastkových cieľov žiadame viac. Nech si spomenieme na predchodcov, ktorí hodnotovo vydržali rôzne útoky a príkoria. Žiadajme najmä návrat k našim klasickým hodnotám, ktoré vždy reprezentovali európsku kultúru. Aby sme sa pred 118 vincentkami martinskej nemocnice či 1 962 rehoľníčkami Slovenska a veľkým počtom rehoľnej obetavosti v minulosti dnes nemuseli hanbiť. A ako bolo raz povedané: „...všetko ostatné nám bude pridané...“

prof. MUDr. Katarína Adamicová, PhD.

Ďakujeme za podporu tohto čísla Paliatívnej medicíny a liečby bolesti:

BERLIN-CHEMIE
MENARINI